

Handlingsplan mot vold og seksuelle overgrep barnehage

Hamar kommune

Versjon 1 - 2021

Handlingsplan mot vold og seksuelle overgrep barnehage

Innhold

Viktige lovverk	s. 3
Telefonnummer – kontaktpersoner- rutine barnehagen	s. 4
Hva gjør jeg ved mistanke om vold/seksuelle overgrep	s. 5
Handle	s. 6
Nettressurser/idebank	s. 7
Vedlegg Tiltakskort 13 i beredskapsplanen	s. 8
Vedlegg Tiltakskort 14 i beredskapsplanen	s. 9

Viktige lovverk

All bruk av fysisk og psykisk vold er i strid med norsk lov og krenker grunnleggende menneskerettigheter.

De sentrale lovverkene er sosialtjenesteloven, kommunehelsetjenesteloven, krisesenterloven, barnevernsloven og straffeloven. Videre er også forvaltningsloven sentral når det gjelder veilednings – og støtteansvaret i kommunen. Krav til dokumentasjon av hva som er observert og vurdert, dette gjelder kommunen som helhet, og det er svært viktig at barnehagene dokumenterer alt de gjør i saker, også i forbindelse med erstatningssøksmål.

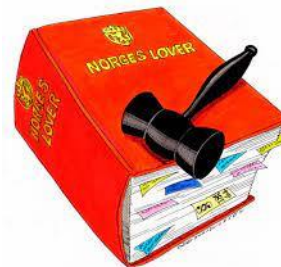
Sosialtjenestelovens § 3 og barnevernslovens §§ 3-2 og 3-3 skal medvirke til at den voldsutsatte blir ivaretatt av kommunen og andre offentlige organer. Inn i de ovennevnte lovene gjelder også temaene lovfestet opplysning og råd og veiledningsplikt. Formelle bestemmelser for samarbeid styres av regelverket for fagpersoner rundt taushetsplikt, meldeplikt/opplysningsplikt, avvergeplikt, anonymitet og samtykke.

Avvergeplikten gjelder for alle. Enhver må ha mot til å tro det de ser, ta magesfølelsen på alvor og hjelpe den utsatte.

Hva gjelder taushetsplikten og avvergeplikten, er følgende føringer fra straffelovens § 196 viktig for fagpersoner: Avvergeplikten går foran taushetsplikten! Å unnlate og avverge er straffbart. Hvis man tror at det er sikkert eller mest sannsynlig at en straffbar handling vil bli eller er begått, har man som fagperson plikt til å avverge ved å varsle om hva man vet. Dette er for å hjelpe den utsatte, sikre skadested og for å hindre skade i å fortsette eller forverre seg.

Ytterligere info om temaet finnes på nettsiden

www.dinutvei.no

FNs barnekonvensjon gir barn et sterkt vern som skal oppfylles. Artikkel 19

pålegger myndighetene å iverksette tiltak for å beskytte barn mot alle former for fysisk og psykisk vold og overgrep. **Artikkel 34** pålegger myndighetene å beskytte barnet mot alle former for seksuell utnyttning og seksuelt misbruk. **Artikkel 42** forplikter myndighetene å gjøre barn kjent med sine rettigheter.

I vurderinger og handlinger gjeldende barn ønsker vi å presisere at det grunnleggende argumentet skal være barnets beste jf. Barnekonvensjonen **artikkel 3 nr. 1**. Dersom du er usikker på hva du ser, men vurderer at det vil være til barnets beste om noen ser nærmere på saken, kan med andre ord din meldeplikt være utløst. Melding, eventuelt anonyme drøftelser for å avklare meldeplikten bør da alltid finne sted.

Vi må regne med at barn ikke forteller om pågående overgrep, og at det påhviler de voksne å finne ut av det. Tine Jensen: Forsker I/professor, UiO/ ph.d. psykologi

Handlingsplan mot vold og seksuelle overgrep barnehage

Telefonnummer - kontaktpersoner

Politi: 112	Telefon nærpolti:	02800
Ambulanse: 113	Telefon Hamar legevakt:	116117
Alarmtelefon for barn og unge	116111	
Nok Hamar	91691714	
Hamar interkommunale krisesenter	62561830	
Barnevernstjenesten Hamar kommune	95810885	
Kontaktperson barnevernet..... barnehage	Navn:	Telefon:
Statens barnehus	62556250	

Kommunalsjef Opplæring og oppvekst – Dordy Wilson:	62 56 31 57/915 42 780
Leder barnehage – Anita Karlsen	975 10 239
Helsestasjonen	62563100

Arbeidsgruppe:

Gerd Eli Woldstad, Lundbo barnehage

Bente Jeanette Ottersen Haug, Jønsrudløkka barnehage

Anne Kristin Nordsveen, Hol barnehage

Ingrid Steigen Hellerud, rådgiver

RUTINE I BARNEHAGENE:

INNHold	NÅR	ANSVARLIG
Teamet vold og seksuelle overgrep mot barn skal være tema i barnehagens personal-avdelingsmøte. Sikre at alle ansatte har kjennskap til handlingsplanen, og om den selvstendige meldeplikten og avvergeplikten. Sikre at alle nyansatte/vikarer blir kjent med handlingsplanen.	Årlig	Styrer
Foreldre informeres om barnehagens handlingsplan mot vold og seksuelle overgrep og innholdet i den.	Hvert år	Styrer
Personalet øver seg på å ha gode samtaler med barn. Bruk begrepene beskriv, forklar, fortell .	Kontinuerlig	Styrer/ped.leder

Handlingsplan mot vold og seksuelle overgrep barnehage

Hva gjør jeg VED MISTANKE OM VOLD OG SEKSUELLE OVERGREP MOT BARN?

- for deg som jobber med barn og er offentlig ansatt

SE

- blåmerker, gjerne flere steder på kroppen
- brann- og kuttskader
- svimmelhet
- søvn- og spiseproblemer
- vondt i magen
- uro og irritabilitet
- tristhet og tilbaketrekning
- utagerende eller «pleasende» atferd
- reaksjoner ved berøring
- sårhet, smerter i underliv
- gjentatte urinveisinfeksjoner, utflod, blod
- seksualisert atferd
- selvskading
- hyppige legebesøk og innleggelses på sykehus (med diffuse symptomer)
- dårlig tannhelse
- familien motsetter seg innsyn
- bruk av rusmidler (hos omsorgspersoner)

SPØR

Prøv å spørre om hva som har skjedd, mens du samtidig ivaretar barnet. Bruk barnets egne ord, vær nysgjerrig og utforskende i spørsmålene. Det holder at du avdekker vold – du trenger ikke la barnet gå inn i mye detaljer. HUSK – barnet har valgt deg.

Start gjerne med:

- *Jeg har lagt merke til at..*

Beskriv så det du ser:

- *du ofte har vondt i magen*
- *du virker trøtt/trist*
- *du har blåmerker på armen*

Tips!

- Gjenta det barnet sier
- Ikke minn barnet på det det tidligere har sagt
- Still åpne, ikke ledende spørsmål
- Bruk støtteord som *hmm... ja, forell, fortell mer..*
- Spør gjerne flere ganger, *si jeg er her og kom innom hvis du vil snakke med meg*
- Avtal et nytt møte med barnet

AVKLAR

Et barn kan fortelle om hendelser hjemme litt plutselig, for eksempel i en samlingsstund, liten gruppe osv. Inviter da barnet til samtale:

Da du sa det tidligere i dag, hva mente du da?

Jeg har ikke vært der, fortell så godt du kan

Hva skjer videre da?

Du har fortalt meg om..

Utvis varsomhet og ikke spør for detaljert, det er politiet på barnehuset som foretar avhør av barnet og ønsker være den første som spør barnet om detaljene. Få barnet til å fortelle åpent.

Når barnet er ferdig med sin fortelling, bekreft det barnet har sagt og tydeliggjør at det han/hun har sagt er viktig.

Ikke lov barnet at du ikke skal si det til noen.

Forklar at du må snakke med noen andre voksne om det barnet har fortalt om.

HVA GJØR DU?

Noter ned det som barnet har fortalt, så ordrett som mulig. Dokumentasjonen er viktig, skriv: «mor sier.....» «barnet forteller...»

Du kan drøfte saken anonymt med barnevern, krisesenter, politi eller tverrfaglig team. Drøft gjerne den konkrete saken med leder og/eller kollega, der dere sammen legger en plan over hvem som gjør hva på hvilket tidspunkt (akutte tiltak, bekymringsmelding, henviser til hjelpeapparatet)

- **NB! Ved mistanke om vold og overgrep mot barn skal IKKE foreldrene/foresatte kontaktes.**

Volden kan ha mange ansikter – den kan være fysisk, psykisk, seksuell, eller handle om omsorgssvikt. Den kan også handle om frykt for ny vold eller for at ting blir ødelagt.

Følg intuisjonen din.

Vold og overgrep kan skje i alle familier, uavhengig av sosial bakgrunn.

Prøv å se bak fasaden.

Husk: å være vitne til vold har like alvorlig effekt på barn som å selv bli utsatt for vold.

HANDLE

Akutt

Når du har grunn til å tro at et barn utsettes for vold eller kommer til å bli utsatt for vold, har du avvergeplikt.

- Ved fysiske skader
- Ved symptomer eller psykisk vold
- Ved alvorlige trusler
- Ved mistanke om seksuelle overgrep
- Når barnet viser redsel for å gå hjem
- Når barnet blir hentet av ruset foreldre
- Ved mistanke om nært forestående/gjennomført kjønnslemlestelse

-Varsle politiet umiddelbart

- Varsle barnevernet/barneverns-vakta samtidig

- Ved synlige skader, ta gjerne bilder. Vurder om barnet skal til lege for å sikre bevis.
- Din plikt er selve varslingen. Politiet vil etterforske og sørge for avhør ved barnehusene.

- NB! Ved mistanke om vold og overgrep mot barn, skal IKKE foresatte kontaktes.

- Vær oppmerksom på at faktorer som samlivsbrudd, arbeidsledighet, sykdom, trygd og rusmisbruk i familien kan bety økt risiko for alvorlig vold.

AVVERGEPLIKT:

Alle har en personlig plikt til å anmelde eller på annen måte avverge og hindre alvorlige forbrytelser.

Avvergeplikten (§ 196) inntreffer ved alvorlig vold og er et personlig ansvar, uten hensyn til taushetsplikten.

HVA GJØR DU VED MISTANKE OM AT ET BARN ER VITNE TIL VOLD ELLER UTSETTES FOR VOLD ELLER SEKSUELLE OVERGREP?

- **Bekymringsmelding sendes barnevernet**

Den skal inneholde: personalia., årsaken til bekymring, bekreftelse av **hva** du har sett, hørt, observert og **når**. Oppgi kontaktperson og hva som allerede er gjort.

Meldingen sendes i samarbeid med leder. Hvis leder motsetter seg å signere, har du et selvstendig ansvar for å sende meldingen med din underskrift.

Barnevernet gir melderens tilbakemelding når melding er mottatt og undersøkelsene er avsluttet.

Husk!

Du skal kun melde fra om din bekymring. Det er barnevernet som undersøker saken og avgjør videre tiltak.

- **Anonyme drøftinger**

Er du usikker? Ring barnevernet for å drøfte saken anonymt. Møter du barn gjennom jobben din kan du også kontakte tverrfaglig team for å drøfte bekymringen din tverrfaglig.

MELDEPLIKT

Du har en selvstendig plikt til å melde fra til barnevernet ved mistanke om vold.

HVIS SAKEN ER HENLAGT, MEN VOLDEN FORTSETTER?

- **Ny melding til barnevernet**

Meld forholdet på nytt til barnevernet, som i mellomtiden kan ha mottatt flere bekymringsmeldinger.

- **Informasjon om hjelpetilbudene til hjemmet**

Gi foreldrene/foresatte informasjon om vold i nære relasjoner og hjelpetilbudene som finnes på foreldremøter.

Handlingsplan mot vold og seksuelle overgrep barnehage

Nettressurser/idebank

Det finnes en rekke nettbaserte verktøy, tiltak og teori og barnebøker. som kan benyttes i forebyggende arbeid.

- Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress - forskning og rapporter
- Dinutvei.no - Nasjonal veiviser til hjelpetilbud, informasjon og kunnskap om vold i nære relasjoner, voldtekt og andre seksuelle overgrep. Her finner du også en spørsmål-svartjeneste hvor du som stiller spørsmål er anonym.
- Hvorlite.no - Politiets informasjonsside om vold i nære relasjoner. For deg som jobber med barn og unge
- Kunnskapsgrunnlag – Metoder for tidlig identifisering av risiko hos barn og unge. Rapport finnes hos Helsedirektoratet
- SNAKKE er et opplæringsprogram for deg som arbeider med å snakke med barn og unge, utarbeidet av RVTs. Her kan du øve og trene på å avklare hvordan barnet har det. Tilgjengelig på Snakkemedbarn.no
- Jegvilvite.no - Først og fremst informasjon til barn, men under fanen for voksne får du enkle tips og råd om hvordan du på best mulig måte kan snakke med barn om vanskelige ting.
- Jegvet.no (Salaby)
- Æ E MÆ – Program for forebygging av vold og seksuelle overgrep, fra Sortland kommune. Gode nettressurser rettet mot barn og unge
- Kroppen min eier jeg, tegnefilmer på NRK Super og veiledningsmaterieell fra Redd Barna

Faglitteratur:

- Barna og seksualiteten (Margrete Wiede Aasland, 2020)
- Barns seksuelle leker. Hvordan forstå og arbeide med barns seksualitet i barnehagen (Pia Friis, 2019)
- Utforskende bekymringssamtaler (Harald Dean, 2021)
- Hele meg – om kropp og grenser, Hatlo, Landro og Bergsvik (Barnebok og veileder til de voksne)
- <https://likestillingssenteret.no/wp-content/uploads/2018/01/Ressurshefte-Les-for-meg-snakk-med-meg.pdf>

Barnebøker:

Emma sier nei

Vondt i magen

Jo og Jenny i svømmehallen

Sinna mann: Gro Dahle

Det vises også til kommunens Handlingsplan mot vold i nære relasjoner

[Handlingsplan mot vold i nære relasjoner](#)

Tiltakskort 13

13. MISTANKE OM VOLD/SEKSUELLE OVERGREP/ KJØNNSLEMLESTELSE

Handling	Ansvar
<p>Rutine ved akutt situasjon:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skriv loggbok. • Informer nærmeste leder/ styrer - ikke involver andre ansatte. • Ikke informer foreldre/foresatte • Ikke skift bleie på barnet • Eventuelt pakk brukt tøy inn i papir – ikke plast • Ikke bad eller vask barnet • I akutte saker hvor det er fare for bevisforspillelse, kontaktes politiet • Kontakt barneverntjenesten for drøfting av videre håndtering av saken. Barnevernet har ansvaret for videre håndtering. Tlf. 958 10 885 • Kontakt Statens Barnehus Hamar dersom du ikke får svar hos barnevernstjenesten. Tlf. 62 51 92 60 <p>Opplever du at pedagogisk leder/styrer ikke følger opp, har du likevel opplysningsplikt, jfr. Barnehageloven § 22.</p> <p>Generell mistanke:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skrive rapport, dokumenter mistanken (oppbevares innelåst) • Drøft saken med pedagogisk leder/styrer. • Styrer skal informeres umiddelbart. • Ring barnevernstjenesten for råd om videre saksgang, før evt. foreldre involveres. • Barnevernet vurderer sammen med styrer/ pedagogisk leder videre behandling. • Ved mistanke om kjønnslemlestelse, se handlingsplan mot vold i nære relasjoner. 	<ul style="list-style-type: none"> • Den som får mistanke • Styrer • Styrer • Styrer/ Pedagogisk leder
Oppfølging:	
<ul style="list-style-type: none"> • Følge opp barnet og den ansatte 	<ul style="list-style-type: none"> • Styrer/ Pedagogisk leder

Tiltakskort 14

14. MISTANKE OM ANSATTES SEKSUELLE OVERGREP MOT BARN

Handling	Ansvar
<p>1. Mottak av mistanken eller anklagen</p> <p>a) Når mistanken eller anklagen kommer fra barnet selv eller et annet barn</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lytt til hva barnet har å fortelle. Unngå å stille ledende spørsmål. Prøv å få opplyst om barnet har snakket med andre om dette tidligere og eventuelt med hvem. Noter ned opplysningene som kommer fra barnet, egne spørsmål og foranledningen til samtalen. • Orienter umiddelbart nærmeste overordnede. • Den som har mottatt betroelsen og dennes nærmeste overordnede orienterer daglig leder om opplysningene som er gitt av barnet. • Barnet som har gitt opplysningene vil trenge særlig oppfølging. <p>b) Når mistanken eller anklagen kommer fra en ansatt eller en annen voksen, for eksempel foreldre</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dersom en ansatt i virksomheten har mistanke eller opplysninger om seksuelle overgrep, skal vedkommende umiddelbart kontakte nærmeste overordnede. • Dersom mistanken gjelder daglig leder, må den nærmeste overordnede til daglig leder orienteres umiddelbart. • Noter ned opplysningene som blir gitt fra ansatte eller fra foreldre. Få opplyst om mistanken har vært tatt opp med andre og be om at mistanken ikke tas opp med andre før melder blir kontaktet igjen. • Orienter om at opplysningene vil bli gitt til nærmeste overordnede/eier og at det kan bli aktuelt med ny samtale før videre skritt tas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Den som mottar anklagen/betroelsen • Den som har mottatt anklagen/betroelsen • Den som har mottatt betroelsen og dennes nærmeste overordnede • Aktuelle personer barnet har tillit til • Den ansatte / styrer • Den som sitter med opplysningene eller mistanken • Styrer eller den som mottar opplysningene • Styrer eller den som mottar opplysningene

Handlingsplan mot vold og seksuelle overgrep barnehage

<p>c) Når opplysninger kommer fra politiet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dersom politiet gir opplysninger om at en ansatt har begått eller er siktet for å ha begått seksuelle overgrep, må det tas stilling til arbeidsrettslige sanksjoner. • Be politiet om dokumentasjon til bruk i personalsaken. <p>d) Når en ansatt selv erkjenner overgrep</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lytt til vedkommedes forklaring. • Lag et notat over det som fremkommer i samtalen. • Opplys om at nærmeste overordnede/eier vil bli orientert, og at det vil bli innkalt til møte så raskt som mulig hvor den ansatte kan ta med tillitsvalgt og/eller annen fullmektig, for eksempel advokat. • Den ansatte må tas ut av tjenesten umiddelbart. • Avklar om den ansatte har behov for andre støttetiltak i den videre prosessen, for eksempel at det tas kontakt med bedriftshelsetjenesten. 	<ul style="list-style-type: none"> • Representant for eier • Representant for eier • Styrer • Styrer • Styrer • Representant for eier som har myndighet til å ta arbeidsrettslige avgjørelser • Styrer
Forebygging	Ansvar
<ul style="list-style-type: none"> • Skaff politiattest • Foreta risikovurdering av stellesituasjoner 	<ul style="list-style-type: none"> • Styrer • Styrer/pedagogisk leder

Vedlegg 10 – Loggbok

Link: [Mistanke om ansattes seksuelle overgrep mot barn](#)